

المقدمة السابعة: في الأذان والإقامة

مقدمه هفتم: اذان و اقامه

والنظر في أربعة أشياء:

شامل چهار مبحث است:

الأول: فيما يؤذن له ويقام.

اول: آنچه برای آن اذان و اقامه گفته می شود

وهما واجبان في الصلوات الخمس المفروضة أداء وقضاء، للمنفرد والجامع، للرجل والمرأة لكن يشترط أن تسر به المرأة، ويتأكدان فيما يجهر فيه، وأشدهما في الغداة والمغرب. ولا يؤذن لشيء من النوافل ولا لشيء من الفرائض عدا الخمس، بل يقول المؤذن: الصلاة ثلاثاً.

اذان و اقامه در نمازهای پنجگانه واجب یومیّه، بر مرد و زن واجب است،⁽¹⁾ چه ادا باشد یا قضا و چه فرادا باشد یا جماعت؛ البته زن باید اذان و اقامه را آهسته بخواند⁽²⁾ و این آهسته گفتن اذان و اقامه برای زنان در نمازهایی که با صدای بلند خوانده می شود⁽³⁾ بیشتر تأکید شده و بیشترین تأکید برای نماز صبح و مغرب است. اذان برای نوافل و همچنین برای نمازهای واجب دیگر به غیر از نمازهای پنج گانه، نباید گفته شود و مؤذن برای آنها سه بار بگوید: (الصلاة).

وقاضي الصلوات الخمس يؤذن لكل واحدة ويقيم، ولو أذن للأولى من ورده ثم أقام للبواقي كفى، وكان دونه في الفضل. ويصلي يوم الجمعة الظهر بأذان وإقامة والعصر بإقامة، وكذا في الظهر

1- گفتن اذان و اقامه برای بچه‌های که هنوز به سن تکلیف نرسیده و نمازهایش را به نیت مستحب به جا می آورد، واجب نیست.

و همچنین اگر وقت، تنگ بود، گفتن اذان و اقامه لازم نیست و اگر به اندازه گفتن یکی وقت داشت، اقامه را بگوید. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء دوم، صلاة: ص 45)

و اگر کسی در قسمتی از اذان شک کرد، اگر هنوز در حال گفتن اذان بود، از همان قسمت دوباره تا آخر اذان میگوید و اگر اذانش تمام شده بود، به شکش اعتنا نمی کند؛ و حکم در اقامه نیز همین گونه است. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء دوم، صلاة: ص 49)

2- البته این حکم برای زمانی است که مردی صدای او را می شنود، یا در مکانی نماز می خواند که ممکن است مردی وارد شود و صدای او را بشنود. (احکام الشریعه

بین السائل و المجیب جزء دوم، صلاة: ص 44)

3- یعنی نماز صبح، مغرب و عشا. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء دوم، صلاة: ص 44)

والعصر بعرفة. ولو صلى الإمام جماعة وجاء آخرون لم يؤذنوا ولم يقيموا على كراهية، وما دام الأولى لم تتفرق، فإن تفرقت صفوفهم أذن الآخرون وأقاموا. وإذا أذن المنفرد ثم أراد الجماعة يستحب له إعادة الأذان والإقامة.

هنگام خواندن قضای نمازهای روزانه باید برای هرکدام از آنها اذان و اقامه بگوید، اما اگر برای اولین نماز اذان گفت و برای نمازهای بعدی فقط اقامه بگوید کفایت می کند، ولی فضیلت و ثوابش کمتر می شود. برای نماز ظهر جمعه، باید اذان و اقامه گفته شود و برای نماز عصرش، اقامه بگوید؛ برای نماز ظهر و عصر روز عرفه نیز همین حکم برقرار است. اگر امام (ص) به جماعت نماز بخواند و عده‌ای دیگر بیایند، تا وقتی صفوف نماز متفرق نشده باشند، اذان و اقامه نمی گویند - هرچند کراهت دارد - و اگر متفرق شدند اذان و اقامه میگویند. اگر نمازگزار برای نماز فرادا، اذان و اقامه بگوید و بعد بخواند به جماعت ملحق شود مستحب است که دوباره اذان و اقامه بگوید.⁽⁴⁾

الثاني : في المؤذن.

دوم: مؤذن

ويعتبر فيه: العقل، والإسلام، والإيمان، والذكورة، ولا يشترط البلوغ بل يكفي كونه مميزاً. ويستحب: أن يكون عدلاً صَيِّتاً مبصراً، بصيراً بالأوقات متطهراً قائماً على مرتفع. ولو أذنت المرأة للنساء جاز. ولو صلى منفرداً ولم يؤذن - ساهياً - مضى في صلاته. ويعطى المؤذن الأجرة من بيت المال إذا لم يوجد من يتطوع به.

مؤذن باید عاقل، مسلمان، مؤمن و مرد باشد، اما بلوغ شرط نیست و همین که مُمَيِّز باشد، کفایت می کند. مستحب است که مؤذن عادل و دارای صدایی رسا⁽⁵⁾ و بینا باشد، اوقات نمازهای یومیّه را بداند، با طهارت باشد و بر ارتفاع بایستد.

زن می تواند برای زنان اذان بگوید. اگر نمازگزار در نماز فرادا سهواً اذان نگوید و نماز را آغاز کند نمازش را ادامه می دهد. اگر کسی پیدا نشود که بدون اجرت اذان بگوید باید اجرت مؤذن از بیت المال داده شود.

الثالث: في كيفية الأذان.

4- و همچنین اگر فردی غیر از امام جماعت، اقامه بگوید صحیح است، و امام تکبیرة الاحرام گفته و نماز را شروع می کند. حتی کسی که می خواهد فرادا نماز بخواند، می تواند به اذانی که دیگری گفته است اکتفا کند و فقط اقامه بگوید و نمازش را بخواند. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء دوم، صلاة: ص 46)

5- البته این موارد، مستحب است، و اگر مؤذن صدای رسایی نداشت، و یا حتی اگر زبانش می گرفت و بعضی حروف را خوب تلفظ نمی کرد یا بعضی قواعد نحوی را رعایت نمی کرد، اشکالی ندارد، و اذانش صحیح است. (احکام الشریعه بین السائل و المجیب جزء دوم، صلاة ص 47)

سوم: کیفیت اذان

ولا يؤذن إلا بعد دخول الوقت، ويجوز تقديمه على الصبح لكن يجب إعادته بعد طلوعه.

باید اذان را بعد از داخل شدن وقت بگویند. هنگام صبح می شود قبل از طلوع فجر اذان گفت ولی بعد از طلوع باید دوباره تکرار شود.

وفصول الأذان هي: التكبير أربع، والشهادة بالتوحيد (أشهد أن لا اله إلا الله)، ثم بالرسالة (أشهد أن محمداً رسول الله)، ثم بالولاية (أشهد أن علياً والأئمة من ولده حجج الله)، ثم بالهداية (أشهد أن المهدي والمهديين من ولده حجج الله)، ثم يقول: حي على الصلاة، ثم حي على الفلاح، ثم حي على خير العمل، والتكبير بعده، ثم التهليل، كل فصل مرتان.

بخش های اذان عبارتند از: چهار تکبیر (الله اکبر)، شهادت به توحید (أشهد أن لا اله إلا الله)، بعد شهادت به رسالت (أشهد أن محمداً رسول الله)؛ و بعد شهادت به ولایت (أشهد أن علياً و الأئمة من ولده حجج الله)؛ و بعد شهادت به هدایت (أشهد أن المهدي والمهديين من ولده حجج الله)، سپس بگوید: (حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ)، (حَيَّ عَلَى الفلاح) بعد (حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ) و تکبیر (الله اکبر) و تهلیل (لا اله الا الله) و هر کدام از این بخش ها را دو بار تکرار می کند.⁽⁶⁾

والإقامة فصولها مثنى مثنى، ويزاد فيها: قد قامت الصلاة مرتين، ويسقط من التهليل في آخرها مرة واحدة. والترتيب شرط في صحة الأذان والإقامة.

اقامه، همین بخش ها را دارد با این تفاوت که در اقامه همه بخش ها دو بار گفته می شود و بعد از (حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ)، دو بار «قد قامت الصلاة» و تهلیل (لا اله الا الله) آخر نیز یک بار گفته می شود. ترتیب بخش ها باید در اذان و اقامه رعایت شود.

ويستحب فيهما سبعة أشياء: أن يكون مستقبل القبلة، وأن يقف على أواخر الفصول، ويتأني في الأذان، ويحذر في الإقامة، وأن لا يتكلم في خالهما، وأن يفصل بينهما بركعتين أو جلسة أو سجدة إلا في المغرب، فإن الأولى أن يفصل بينهما بخطوة أو سكتة، وأن يرفع الصوت به إذا كان نكراً، وكل ذلك يتأكد في الإقامة. ويكره الترجيع في الأذان إلا أن يريد الإشعار، وكذا يحرم قول: الصلاة خير من النوم.

در اذان و اقامه هفت چیز مستحب است:

1. روبه قبله ایستادن

6- یعنی (الله اکبر) اول اذان را چهار بار، و سایر بخش ها را دو بار تکرار می کند. (مترجم)

2. توقف کردن در آخر هر بند از اذان و اقامه
3. در اذان درنگ کند و آرام آرام اذان بگوید
4. اقامه را با شتاب بگوید
5. بین اذان و اقامه سخن نگوید
6. بین اذان و اقامه با یک نماز دورکعتی یا با یک نشستن یا سجده فاصله اندازد، به جز در نماز مغرب که بهتر است با یک گام یا با لحظهای سکوت، بین آنها فاصله بیندازد.
7. اگر مرد اذان می گوید با صدای بلند اذان بگوید.

- همه این مستحبات، در اقامه استحبابش بیشتر است.
- پیچاندن صدا در اذان مکروه است، مگر برای اطلاع دادن به تعداد بیشتری از مردم باشد.
- گفتن: «الصلاة خيرٌ مِنَ النوم» در اذان حرام است.

الرابع: في أحكام الأذان.

چهارم: احکام اذان

وفیه مسائل:

چند مسئله:

الأولى: من نام في خلال الأذان أو الإقامة ثم استيقظ استحَب له استئنافه، ويجوز له البناء، وكذا إن أغمي عليه.

اول: اگر کسی هنگام خواندن اذان یا اقامه بخوابد و بعد بیدار شود، مستحب است که از ابتدا شروع کند، البته می تواند از همان جا که خوابش برده بود ادامه دهد؛ و کسی که از هوش برود نیز همین حکم را دارد.

الثانية: إذا أُنْزِلَ ثم ارتد جاز أن يعتد به ويقيم غيره، ولو ارتد في أثناء الأذان ثم رجع أستأنف.

دوم: اگر کسی اذان بگوید و بعد مرتد شود سایر افراد می توانند به اذان او اکتفا کرده، فقط اقامه بگویند؛ و اگر در بین گفتن اذان مرتد شود و دوباره از ارتدادش برگردد، باید اذان را از ابتدا شروع کند.

الثالثة: يستحب لمن سمع الأذان أن يحكيه مع نفسه.

سوم: مستحب است کسی که اذان را می شنود خود نیز آن را زمزمه کند.

الرابعة: إذا قال المؤذن: قد قامت الصلاة، كره الكلام كراهية مغلظة إلا ما يتعلق بتدبير المصلين.
چهارم: هنگامی که مؤذن گفت: «قد قامت الصلاة» حرف زدن شدیداً مکروه می‌گردد، مگر در مورد چیزهایی که به تدبیر امور نمازگزاران مربوط باشد.

الخامسة: يكره للمؤذن أن يلتفت يميناً وشمالاً، لكن يلزم سمت القبلة في أذانه.
پنجم: مکروه است مؤذن به چپ و راست رو برگرداند. مؤذن باید هنگام اذان به سوی قبله بایستد.

السادسة: إذا تشاح الناس في الأذان قدم الأعم فالأتقى، ومع التساوي يستخار الله بالقرآن.
ششم: اگر چندین نفر خواهان اذان گفتن باشند، اولویت با فرد عالمتر و سپس با فرد پرهیزگارتر است، و در صورت تساوی افراد با استخاره قرآن، مؤذن انتخاب می‌گردد.

السابعة: إذا كانوا جماعة جاز أن يؤذنوا جميعاً، والأفضل إن كان الوقت متسعاً أن يؤذنوا واحداً بعد واحد.

هفتم: اگر گروهی با هم باشند، جایز است همه باهم اذان بگویند؛ و در صورت داشتن وقت، بهتر است یکی پس از دیگری اذان بگویند.

الثامنة: إذا سمع الإمام أذان مؤذن جاز أن يجتزئ به في الجماعة، وإن كان ذلك المؤذن منفرداً.
هشتم: اگر امام جماعت صدای اذان گفتن فردی را بشنود، می‌تواند به همان اذان برای آغاز نماز کفایت کند، هرچند مؤذن نیت فرادا داشته باشد.

التاسعة: من أحدث في أثناء الأذان أو الإقامة تطهر وبنى في الأذان، وكذا في الإقامة، والأفضل أن يعيد الإقامة بعد أن يتطهر.

نهم: اگر در حین اذان یا اقامه حدثی از فرد سر بزند، طهارت حاصل کرده، از همان جا ادامه دهد، البته در مورد اقامه بهتر است بعد از طهارت، دوباره از ابتدا اقامه را شروع کند. (7)

العاشرة: من أحدث في الصلاة تطهر وأعادها، ولا يعيد الإقامة إلا أن يتكلم.

7- طهارت داشتن هنگام اذان و اقامه، مستحب است. (احکام الشريعة بين السائل و المجيب جزء دوم، صلاة: ص 51)
و اگر کسی نماز ظهر را بخواند و مدتی طولانی مشغول خواندن نافله و دعا و... شود، تا زمانی که جایگاه سجده خود را ترک نکرده باشد، نیاز نیست برای نماز بعدش، دوباره اذان بگوید و همان اذان که برای نماز ظهر گفته بود کافی است. (احکام الشريعة بين السائل و المجيب جزء دوم، صلاة: ص 50)

دهم: اگر در حین نماز از نمازگزار حدی سر بزند، طهارت حاصل کرده، نماز را از ابتدا بخواند، اقامه را تکرار نمی‌کند مگر اینکه سخن گفته باشد.

الحادية عشرة: من صلى خلف إمام لا يقتدى به أذن لنفسه وأقام، فإن خشي فوات الصلاة اقتصر على تكبيرتين، وعلى قوله: قد قامت الصلاة. وإن أخل بشيء من فصول الأذان استحَب للمأموم أن يتلفظ به.

یازدهم: اگر کسی بخواهد پشت سر امام جماعتی که نمی‌شود به او اقتدا کرد نماز بخواند،⁽⁸⁾ باید برای خودش اذان و اقامه بگوید؛ و اگر بترسد که نماز را از دست دهد می‌تواند با دو تکبیر و گفتن (قد قامت الصلاة) نماز را به جا آورد، و اگر این امام جماعت در بخشی از اذان اشکال داشته باشد، مستحب است مأموم صحیح آن را بخواند.

